

Een goed begin is het halve werk

Nol Verhagen

Op 2 oktober 1951 ging in Nederland, na wat eerdere experimenten, eindelijk de televisie van start. Op diezelfde dag ging ook de Deense televisie de ether in. Duitsland volgde pas op Eerste Kerstdag 1952.

Een experiment

De televisie werd door de regering uitdrukkelijk als experiment gezien. Lang niet iedereen was er op dat moment van overtuigd dat televisie een levensvatbaar medium was. In

Staatssecretaris J.M.L.Th. Cals en voorzitter van de KRO, dominicaner theoloog professor J.B. Kors, spreken tot de eerste tv-kijkers (foto website Beeld en Geluid)

de decennia daarvoor was de radio immens populair geworden en dat zou ook nog lang zo blijven. De radio was in Nederland vast in handen van de vier grote omroepverenigingen, die de belangrijkste maatschappelijke groeperingen van dat moment vertegenwoordigden: de KRO voor de katholieken, de NCRV voor de protestanten, de VARA voor de socialisten en de AVRO voor degenen die 'niks' waren. Die vier ontfermden zich ook over het nieuwe medium.

Het door de regering toegestane experi-

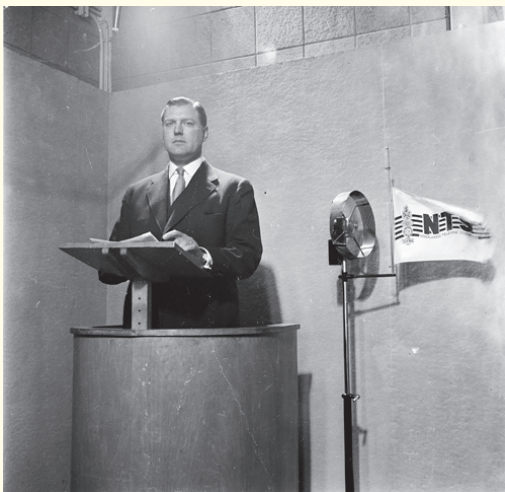
ment betrof een periode van 2 jaar, waarin op 2 avonden per week 3 uur mocht worden uitgezonden – met uitzondering overigens van de vakantie maanden juli en augustus. De omroepen kregen ieder 1 avond per week toebedeeld, en kwamen dus maar één's per 14 dagen aan bod.

Storing

De eerste avond begon, uiteraard zou je haast zeggen, met toespraken van hoogwaardigheidsbekleders. Staatssecretaris Cals waarschuwde meteen maar voor de gevaren van het nieuwe medium! Er was een pauze van 10 minuten – in de studio nodig om het decor te wisselen en in de huiskamer voor een vers kopje koffie. Na de pauze was er een toneelstuk waaraan onder anderen Hetty Blok meedeed – die herinneren we ons nog als zuster Klivia in *Ja zuster, nee zuster*. Er deed zich ook meteen de allereerste storing voor, die echter al na een paar minuten verholpen was. Er wordt beweerd dat een hijskraan in Bussum-Zuid de boosdoener was – die blokkeerde even de verbinding tussen de toren van de Studio Irene en de hoge zendmast in Lopik, van waaruit het televisiesignaal over het land werd uitgezonden.

De Toverspiegel

Het uitgezonden toneelstuk had grote (maar destijds niet vermoede) voorspellende waarde. Het heette *De Toverspiegel* en het ging

Philips-deskundige professor N.A. Halbertsma geeft een toelichting bij het nieuwe medium, bijgestaan door een studiomedewerker (foto website Beeld en Geluid)

Zo informeel ging het eraan toe tijdens de opnamen. Dit was op 5 oktober 1951 tijdens de eerste uitzending van de AVRO

Hetty Blok kijkt in de Toverspiegel (foto website Beeld en Geluid)

Joop Doderer als Swiebertje (links) en Guus Hermus als de burgemeester in de eerste uitzending van Swiebertje vanuit Studio Eltheto, 20 april 1955 (foto uit het archief van Chris Leenders)

over de toekomst van de televisie. Professor Video liet gekscherend zien hoe de mensen in de toekomst zouden communiceren door middel van een ‘televifoon’. Kortom precies wat wij nu voortdurend doen met onze smartphones. Alleen dacht Professor Video nog dat het pas in het jaar 2600 zover zou zijn...

In de tweede week vergastte de VARA de kijkers op een poppentheater. En op 16 oktober maakte men kennis met een van onze grootste televisietalenten, de toen 22-jarige Mies Bouwman. Zij presenteerde voor de KRO een demonstratie pottenbakken en een dansje van doofstommen uit het (katholieke) doofstommeninstituut in Sint-Michielsgestel.

Vooraf geen commercie

Het klinkt allemaal een beetje kneuterig, maar Nederland wás ook een beetje kneuterig. Swiebertje, Bromsnor, Saartje en Malle Pietje werden razend populair, en niet alleen bij de kinderen. Televisie keken we bij voorkeur bij burens die wel 1000 gulden (nu 3500 euro) voor een toestel op tafel wilden leggen.

Van commerciële televisie, bekostigd uit ‘handelsreclame’, kon in het brave Nederland geen sprake zijn. Die kwam pas in 1989. En overigens ook vanuit Bussum!